

Tukipalvelujen myöntämisen perusteet ikäntyneiden palveluissa

Myöntämisen perusteet ja sisältö 1.1.2025 alkaen

Sisällysluettelo

1	Tukipalvelut ikääntyneiden kotona asumisen tueksi	2
2	Tukipalvelujen hakeminen ja vireilletulo	3
3	Palvelutarpeen arviointi.....	3
4	Asiakassuunnitelma	4
5	Palvelujen järjestäminen ja päätöksenteko	5
6	Sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaiset tukipalvelut	6
6.1	Ateriapalvelu	6
6.2	Vaatehuoltopalvelu	6
6.3	Siivouspalvelu	6
6.4	Asiointipalvelu	6
6.5	Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä tai tukeva palvelu	7
7	Muut tukipalvelut.....	7
7.1	Ulkoilu-apu	7
7.2	Pihatyöpalvelu	7
7.3	Kylvytys- ja pesuapu.....	8
7.4	Turvapalvelut	8
7.5	Lääkeannostelija ja kuvapuhelinpalvelu	9
7.6	Ennaltaehkäisevä tuki gerontologisen sosiaalityön asiakkaille	10
8	Ikääntyneiden perhehoito kotona asumista tukevana palveluna	11
9	Rintamaveteraanit ja sotainvalidit	12
10	Asiakirjahallinta.....	13

Tekijät

Jaana Hiltunen, johtava sosiaalityöntekijä

Mari Korhonen palvelupäällikkö

Hannele Nyssönen, Riitta Gröhn, palveluesihenkilöt

Marke Varis, palvelujohtaja

1 Tukipalvelut ikääntyneiden kotona asumisen tueksi

Tukipalveluista säädetään sosiaalihuoltolain 19 §:ssä (1301/2014). Tukipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joilla luodaan ja ylläpidetään henkilön kodissa sellaisia olosuhteita, että hän voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti, sekä palveluja, joiden avulla henkilö voi saada hyvinvointia tuottavaa sisältöä elämäänsä. Tukipalveluja järjestetään henkilölle, jonka toimintakyky on alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella ja kun toimintakyvyn alentuma tai erityinen perhe- tai elämäntilanne aiheuttaa avun tarvetta.

Tukipalveluina järjestetään henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan

- 1) ateriapalvelua
- 2) vaatehuoltopalvelua
- 3) siivouspalvelua
- 4) asiointipalvelua
- 5) osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella järjestetään myös muita tukipalveluja jokapäiväisestä elämästä selviytymisen, asumisen sekä äkillisten kriisitilanteiden tuen tarpeisiin (sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 11 §). Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi ulkoilutusapu, pihatyöpalvelu, kylvety- ja pesuapu, turvapalvelut sekä tukipalvelut gerontologisen sosiaalityön asiakkaille. Tässä asiakirjassa kuvataan tukipalvelujen myöntämisen perusteet ikääntyneille.

Siun sote tukee kotona asumista sosiaalihuoltolain mukaisten tukipalvelujen lisäksi myös muilla sosiaalipalveluilla kuten omaishoidon tuella, liikkumisen tuella, tuetun asumisen ja kotihoidon palveluilla, joihin on laadittu erilliset myöntämisen perusteet.

Tukipalveluja myönnetään kotona asuville ja yhteisöllisessä asumisessa asuville ikääntyneille asiakkaille. Iäkkäällä tarkoitetaan henkilöä, joka on vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä. Säännöllisessä kotihoidossa ja yhteisöllisessä asumisessa olevien asiakkaiden tukipalveluja sisällytetään osaksi hoivan ja hoidon kokonaisuutta. Kotihoidon myöntämisen perusteissa kerrotaan tarkemmin säännöllisestä hoivasta ja hoidosta sekä tukipalvelujen saatavuudesta säännöllisen kotihoidon asiakkaille.

Erityisen tuen tarpeessa olevan henkilön tukipalvelujen tarvetta arvioi gerontologinen sosiaalityöntekijä. Sosiaalityöntekijä laatii erityisen tuen asiakkaalle palvelutarpeen arvioinnin, asiakassuunnitelman sekä päätökset vastaten asiakkaan palvelukokonaisuudesta.

2 Tukipalvelujen hakeminen ja vireilletulo

Tukipalvelua voi hakea kirjallisesti tai ottamalla yhteyttä Seniorineuvonta Ankkuriin (puh. 013 330 2890). Tulostettava hakemuslomake on saatavilla Siun soten [verkkosivulta](#), sähköisen hakemuksen voi tehdä Miunpalvelujen kautta. Tukipalvelu voi tulla vireille myös palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä, jolloin palvelun hakeminen voi tapahtua suullisesti.

Seniorineuvonta Ankkuri tekee alkuarvioinnin ja välittää hakemuksen alueen asiakas- ja sosiaaliohjaukseen palvelutarpeen arviointia varten. Asiakkaan kotikunta tulee olla Siun soten alueella, mikäli ei ole kysymys kiireellisestä tukipalvelun tarpeesta.

Hakemuksen liitteet:

- **terveydenhuollon ammattihenkilön lausunto tai ote terveystietokortista** (esimerkiksi sairaanhoitaja, fysioterapeutti, lääkäri), **kun tukipalvelua haetaan sairauden tai vamman aiheuttaman toimintakyvyn alentumisen perusteella**
- **viimeisin verotuspäätös ja esitötetty veroilmoitus, Jos hakija on parisuhteessa, myös puolison tai avopuolison tiliotteet tarvitaan.**
- **tiliotteet kaikista tileistä kahdelta viimeiseltä kuukaudelta, Jos hakija on parisuhteessa, myös puolison tai avopuolison tiliotteet tarvitaan.** (kun haetaan vaatehuoltopalvelua, siivouspalvelua, asiointipalvelua, pihatyöpalvelua, ulkoilutusapua, kylvetys- ja pesuapua tukipalveluna)
- **osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua (pois lukien päivätoiminta).**

Mikäli hakemuksessa ei ole liitteitä, ne pyydetään toimittamaan kuukauden sisään hakemuksen vireilletulosta. Asiakkaan tulee olla yhteydessä Seniorineuvonta Ankkuriin, jos liitteiden toimittaminen viivästyy. Mikäli liitteitä ei toimiteta, hakemusta ei voida käsitellä ja päätös on kielteinen. Hakemuksen voi laittaa aina uudestaan vireille.

Hakemuslomake ja liitteet tulee postittaa osoitteeseen Seniorineuvonta Ankkuri, Rauhankatu 1 a Matti-talo, 80100 Joensuu

3 Palvelutarpeen arviointi

Tukipalvelujen tarve arvioidaan. Palvelutarvetta arvioi hakijan ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa asiakas- tai sosiaaliohjaaja tai sosiaalityöntekijä. Säännöllisen kotihoidon asiakkaan tukipalvelujen tarve arvioidaan ensisijaisesti kotihoidossa.

Palvelutarpeen arviointi tehdään siten kuin vanhuspalvelulain 13 §:ssä, 15 § ja 15 a §:ssä ja sosiaalihuoltolain 36 §:ssä ja 37 §:ssä säädetään. Palvelutarpeen arvioinnissa käytetään tarvittaessa RAI-arviointityökalua.

Tukipalvelujen palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan hakijan terveydentila, toimintakyky, elämäntilanne sekä tuen tarve tilanteen edellyttämässä laajuudessa. Osa tukipalveluista on kohdennettu vähävaraisille ja silloin palvelutarpeen arvioinnissa selvitetään myös hakijan taloudellinen tilanne. Taloudellista tilannetta arvioidaan mukailien Kelan toimeentulotuen myöntämisen perusteita ja tarvittaessa taloudellisen tilanteen arvioinnissa käytetään pohjana Kelan toimeentulotukilaskelmaa. Taloudellinen varallisuus ei ole este hakea eikä saada palvelua.

Taloudellisen tilanteen ja vähävaraisuuden arvioinnissa huomioidaan seuraavia asioita:

- Nettoeläkkeet, eläkkeensaajan hoitotuki, eläkkeensaajan asumistuki ja mahdolliset muut säännölliset tulot ja menot (elämisen peruskulut huomioidaan Kelan toimeentulotuen perusosan mukaisesti ja sen lisäksi menoina huomioidaan asumismenot, terveydenhoitomenot, kotona asumista tukevien palvelujen palvelumaksut, muut tarpeelliset kulut).
- Tilisäästöt (tarvitaan kaikkien tilien tiliotteet kuten pankkitilit, arvo-osuustilit, pelitilit)
 - Yksinasuvalla tilisäästöistä huomioidaan taloudellista tilannetta arvioidessa 6000 euron ylimenevä osa
 - Avio- tai avopareilla tilisäästöistä huomioidaan taloudellista tilannetta arvioidessa 10 000 euron ylimenevä osa
- Kiinteä varallisuus:
 - asiakkaan tai hänen perheensä käytössä olevaa asuntoa ei huomioida
 - muu varallisuus huomioidaan erityisesti siitä näkökulmasta, onko varallisuus realisoitavissa

Varallisuus on myös mahdollista jättää huomioimatta tai huomioida osittain hakijan yksilölliseen palvelutarpeeseen perustuen.

Palvelutarpeen arviointia tehtäessä asiakkaan kanssa käydään läpi erilaiset vaihtoehdot palvelujen järjestämiseksi sekä esimerkiksi mahdollisuus käyttää arvonlisäverottomia tukipalveluja. Palvelutarpeen arviointia tehtäessä kunnioitetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja otetaan huomioon asiakkaan etu, hänen toiveensa, mielipiteensä ja yksilölliset tarpeensa.

4 Asiakassuunnitelma

Mikäli hakijalle myönnetään tukipalveluja, laaditaan hänen kanssaan asiakassuunnitelma tai olemassa olevaa asiakassuunnitelmaa päivitetään. Asiakassuunnitelmassa on nimettynä joko yhteystaho tai omatyöntekijä, riippuen asiakkaan omatyöntekijän tarpeesta. Asiakassuunnitelma laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa siten kuin vanhuspalvelulain 16 §:ssä ja sosiaalihuoltolain 39 §:ssä säädetään. Omatyöntekijä tai palvelutarpeen arvioinnin tehnyt työntekijä vastaa asiakassuunnitelman laatimisesta. Asiakassuunnitelmassa sovitaan kaikista asiakkaan tarvitsemista sosiaali- ja terveyspalveluista.

Omatyöntekijän laatimaa asiakassuunnitelmaa päivitetään sovitusti säännöllisin väliajoin esimerkiksi kerran vuodessa, aina palvelutarpeen muuttuessa ja aina asiakkaan hakiessa palvelua uudestaan.

5 Palvelujen järjestäminen ja päätöksenteko

Osa tukipalveluista on määrärahasidonnaisia palveluja, joiden myöntämisessä hyvinvointialue käyttää harkintaa lain asettamissa puitteissa ja laittaa palvelun hakijat etusijajärjestykseen. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella seuraavat iäkkäiden tukipalvelut on kohdennettu vähävaraisille (ns. etusijajärjestys):

- vaatehuoltopalvelu
- siivouspalvelu
- asiointipalvelu
- osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä tai tukeva palvelu
- ulkoilutusapu, pihatyöpalvelu, kylvetys- ja pesuapu

Edellä mainittujen palvelujen palvelutarpeen arviointiin sisältyy hakijan taloudellisen tilanteen arviointi, josta tarkemmin kohdassa 3 Palvelutarpeen arviointi.

Hakijalle laaditaan valituskelpoinen viranhaltijapäätös muutoksenhakuohjeineen hänen hakemistaan tukipalveluista. Määrärahasidonnaisista tukipalveluista tehdään määräaikainen päätös. Mikäli palvelutarve jatkuu määräaikaisen palvelupäätöksen jälkeen, asiakas voi hakea tukipalvelua uudelleen. Asiakkaalla on oikeus saada kielteinen päätös perusteluineen, mikäli palvelua ei voida myöntää tai palvelu joudutaan päättämään.

Tukipalvelut järjestetään palvelusetelillä ja ostopalveluna tai Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen Siun soten toteuttamana. Asiakasmaksut määräytyvät ostopalveluissa ja Siun soten tuottamana palveluna Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen – Siun soten vahvistamien asiakasmaksujen mukaan. Voimassa olevat asiakasmaksut löytyvät Siun soten verkkosivuilta (<https://www.siunsote.fi/asiakasmaksut>). Tukipalvelusetelin arvon vahvistaa vuosittain Siun soten aluehallitus. Vuonna 2025 palvelusetelin arvoksi on vahvistettu 31 €/tunti. Mikäli palvelu järjestetään palvelusetelillä, maksaa asiakas suoraan palvelusetelituottajalle setelin ja palvelusetelituottajan tuntihinnan välisen erotuksen eli niin sanotun omavastuun. Palvelusetelituottajat löytyvät osoitteesta www.palse.fi.

Palvelujen maksuista on mahdollista hakea asiakasmaksun alennusta tai poistoa taloudellisin syin, ohje löytyy Siun soten verkkosivuilta (<https://www.siunsote.fi/maksualennushakemuksen-ohje>). Sosiaaliohjaajat ja sosiaalityöntekijät voivat alentaa tai poistaa tukipalvelujen asiakasmaksuja harkinnanvaraisesti huollollisten syiden vuoksi palvelutarvearviointiin perustuen. Palveluseteleiden arvon korottamisesta taloudellisten syiden perusteella päättävät johtavat sosiaalityöntekijät.

6 Sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaiset tukipalvelut

6.1 ATERIAPALVELU

Ateriapalvelulla tarkoitetaan asiakkaan kotona valmistettuja aterioita tai asiakkaan kotiin kuljetettua ateriapalvelua. Toistaiseksi myönnettävän kotiin kuljetetun ateriapalvelun vähimmäistilausmäärän tulee olla vähintään 3 ateriaa viikossa. Kotona valmistettujen aterioiden elintarvikkeet asiakas maksaa itse.

6.2 VAATEHUOLTOPALVELU

Vaatehuoltopalvelulla tarkoitetaan vaatteiden ja tekstiilien pesemistä, kuivaamista ja viikkaamista sekä tarvittaessa silittämistä ja mankelointia. Palvelu järjestetään pääsääntöisesti asiakkaan omassa kodissa. Joissakin tapauksissa palvelu voidaan järjestää pesulapalveluna.

6.3 SIIVOUSPALVELU

Siivouspalvelulla tarkoitetaan asiakkaan kotona suoritettavaa ylläpitosiivousta. Ylläpitosiivouksen avulla mahdollistetaan tavanomainen kodin puhtaustaso. Tarvittaessa siivouspalveluun voi sisältyä ikkunoiden pesu.

6.4 ASIOINTIPALVELU

Asiointipalvelulla tarkoitetaan asiakkaan avustamista esimerkiksi ruoka- ja päivittäistavaroiden ja lääkkeiden hankkimisessa sekä asiointiapuna esimerkiksi virastoissa tai palveluissa asioidessa. Tehtäviä voivat olla esimerkiksi sähköisen kauppatilauksen tekeminen asiakkaan kanssa yhdessä, kaupassa käyminen asiakkaan puolesta, lääkkeiden hakeminen apteekista, ostosten laittaminen kaappiin tai avustaminen yhteydenotossa virastoihin tai saattajana oleminen terveydenhuollossa asioidessa.

Kauppa- tai apteekkiasiointia varten asiakkaan tai hänen omaisensa tulee avata tili, jolta ostokset veloitetaan, jos asiakas ei pysty itse maksamaan ostoksia. Kauppaostoksia ei jätetä ulko-oven taakse, vaan asiakkaan tai hänen omaisensa tulee olla niitä vastaanottamassa. Asiointipalvelu ja siihen määritetty asiakasmaksu ei sisällä matkoista aiheutuvia kustannuksia. Suositeltavaa on käyttää julkista liikennettä tai taksia. Mikäli asiakas kykenee itse käymään asioimassa ja tarvitsee asioidessaan liikkumiseen tukea, on tarkoituksenmukaisempi palvelu liikkumisen tuen palvelu, johon voi tarvittaessa saada erillisoikeutena asiointiajan, jolloin taksikuljettaja voi tulla avuksi esimerkiksi kauppaan ([Kuljetuspalvelut - siunsote.fi](http://Kuljetuspalvelut-siunsote.fi)).

6.5 OSALLISUUTTA JA SOSIAALISTA KANSSAKÄYMISTÄ EDISTÄVÄ TAI TUKEVA PALVELU

Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävillä tai tukevilla palveluilla tarkoitetaan asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn tukemista ja edistämistä sekä sosiaalisten kontaktien ja osallisuuden kokemuksen lisäämistä. Osallisuutta tukeva palvelu voi olla esimerkiksi yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollistamista, yhteisiä retkiä tai harrastuksiin osallistumisessa tukemista.

Siun soten yhteistyökumppanit, kuten esimerkiksi oppilaitokset voivat järjestää osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja päivätoiminnallisina ryhmätoimintoina. Päivätoimintaryhmiin soveltuvat asiakkaat arvioidaan Siun soten asiakas- ja sosiaaliohjaajien sekä kotihoidon toimesta.

7 Muut tukipalvelut

Siun sotessa järjestetään tukipalveluja myös tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen, asumiseen ja äkillisiin kriisitilanteisiin liittyviin ym. sosiaalihuoltolain 11 §:ään perustuviin tuen tarpeisiin. Tällaisia palveluja ovat mm. ulkoilutusapu, pihatyöpalvelu, kylvetys- ja pesuapu, turvapalvelut sekä tukipalvelut gerontologisen sosiaalityön asiakkaille.

7.1 ULKOILU-APU

Ulkoilu-avulla tarkoitetaan asiakkaan ulkoilun toteuttamista avustettuna silloin, kun ulkoilu tukee asiakkaan toimintakykyä eikä asiakas pääse itse ulos, eikä hänellä ole ulkoilua järjestettävissä esimerkiksi läheisten avustamana.

7.2 PIHATYÖPALVELU

Pihatyöpalvelulla tarkoitetaan asiakkaan vakituiseen asuntoon ja pihapiiriin kohdistuvia lumitöitä, hiekoittamista ja nurmikon leikkausta, joiden avulla voidaan taata turvallinen asuminen. Niiden asiakkaiden osalta, joiden kodissa ei ole muuta lämmitysmuotoa kuin puulämmitys, pihatyöpalvelu voi sisältää puiden pilkkomista, polttopuiden vientiä sisään ja uunin lämmittämistä.

7.3 KYLVETYS- JA PESUAPU

Kylvetus- ja pesuapu on tarkoitettu asiakkaille, joilla ei ole omassa kodissaan turvallisia peseytymistiloja tai jotka tarvitsevat avustamista pesu- ja saunatiloihin siirtymisessä. Asiakas voi tarvita apua esimerkiksi vaatteiden riisumisessa, pukeutumisessa, hiustenlaitossa ja turvallisuuden tunteessa peseytymisen aikana. Mikäli asiakas tarvitsee peseytymiseensä toisen henkilön konkreettista apua, on kyse hoivapalvelusta, jota ei voida toteuttaa tukipalveluna.

7.4 TURVAPALVELUT

Turvapalvelulla tuetaan kotona asumista. Palvelu käytetään ensisijaisesti asiakkaille, joilla on terveyteen tai toimintakykyyn vaikuttava sairaus tai oire, joka hankaloittaa päivittäistä elämää tai aiheuttaa vaaratilanteita, joihin läheisten tuki ei riitä tai joilla on

- lisääntynyt turvattomuuden tunne tai
- toistuvaa kaatuilua tai
- kuntoutumisvaihe kesken esimerkiksi sairaalasta kotiutuessa.

Turvapalvelujen myöntäminen edellyttää todetun palvelutarpeen lisäksi, että asiakkaalla on antaa kotiavain Siun soten auttajatahoille ennen palvelun aloittamista. Asiakkaan antama avain säilytetään auttajatahon hallussa tai avainboksissa asiakkaan pihalla. Lisäksi palvelun myöntäminen edellyttää asiakkaan suostumusta siihen, että turvahälytyspuhelut tallennetaan. Turvapalvelua järjestetään asiakkaan vakinaiseen asuntoon. Asiakkaalla tulee olla riittävästi toimintakykyä käyttää turvapuhelinta.

Turvapuhelinratkaisut on jaettu viiteen (5) erilaiseen vaihtoehtoon. Asiakkaalle räätälöidään yksilöllinen palvelutarpeeseen perustuva laiteratkaisu palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä.

Turvapuhelinratkaisu 1: turvapuhelimen keskusyksikkö liittymällä, hälytinpainike ja turvahälytysten vastaanotto, auttamistoiminta sekä laitteiden huolto ja poishaku palvelun päättyessä.

Turvapuhelinratkaisu 2: turvapuhelimen keskusyksikkö liittymällä, hälytinpainike, poistumistunniste yhteen oveen ja turvahälytysten vastaanotto, auttamistoiminta sekä laitteiden huolto ja poishaku palvelun päättyessä. Lisähintaan saatavissa poistumistunniste lisäoveen.

Turvapuhelinratkaisu 3: Paikannettava turvakello mahdollisuudella asettaa sallittu liikkumisalue, turvahälytysten vastaanotto ja auttamistoiminta asunnon sisältä tuleviin hälytyksiin. Lisäksi laitteiden huolto ja poishaku palvelun päättyessä. Asunnon ulkopuolelta tulevien hälytysten auttamistoiminnasta vastaavat asiakkaan läheiset. Lisähintaan on saatavissa toinen paikannettava turvakello. Lisäksi on saatavilla lisätoiminnoilla varustettu turvakello. Lisätoimintojen käytöstä vastaavat asiakas/asiakkaan läheiset.

Turvapuhelinratkaisu 4: Turvapuhelimen keskusyksikkö liittymällä, hälytinpainike paikannuksella ja kaatumistunnisteella ja turvahälytysten vastaanotto, auttamistoiminta sekä laitteiden huolto ja poishaku palvelun päättyessä. Lisähintaan on saatavilla poistumistunniste, palovaroitin, häkävaroitin ja liesivahti.

Turvapuhelinratkaisu 5: Yksilöllinen turvapalveluratkaisu muodostuu turvapuhelinratkaisusta 1. Sen lisäksi asiakkaalta veloitetaan asiakasmaksuhinnastossa olevat laitemaksut niistä laitteista, jotka tulevat käyttöön. Lisähintaan saatavissa poistumistunniste, palovaroitin, häkävaroitin, liesivahti, paikannettava turvakello ja turvakellon latausasema. Liesivahdin saa kytkeä sähköverkkoon vain sähköasentaja. Asiakas maksaa itse sähköasentajalle laitteen asennuksesta ja poistamisesta syntyvät kulut. Yksilöllisesti räätälöidyissä ratkaisuissa auttamistoiminnasta sovitaan erikseen.

Seurantasoitto palvelu: tarkoitettu asiakkaille, joiden voinnin seuranta tehdään puhelinsoittona. Säännöllisen kotihoidon asiakkailta ei peritä seurantasoitto palvelusta erillistä maksua, vaan soittoaika huomioidaan säännöllisen kotihoidon palvelun määrässä ja kuukausimaksussa. Muilta asiakkailta palvelumaksu.

Kotiutusturvapuhelin tilapäisessä avun tarpeessa: Turvapuhelin lisälaitteineen voidaan myöntää maksuttomana enintään 14 vuorokauden ajaksi tilanteissa, joissa ammattihenkilö arvioi turvapuhelimen välttämättömäksi kotiutusta ja kotona asumista tukemaan. Maksuttomuus arvioidaan tilannekohtaisesti ja se liittyy usein kiireelliseen avun tarpeeseen.

7.5 LÄÄKEANNOSTELIJA JA KUVAPUHELINPALVELU

Kotona asumista voidaan tukea lääkeannostelijalla sekä tilapäisesti kotihoidon kuvapuhelinpalvelulla. Palvelun myöntämisen edellytyksenä on arvioinnilla todettu palvelutarve ja että asiakkaalla on antaa kotiavain Siun soten toimijan haltuun ennen palvelun alkamista.

Lääkeannostelijassa laitteen täyttövastuu ja mahdolliset hälytyskäynnit (esimerkiksi lääke ottamatta) ovat pääsääntöisesti asiakkaan läheisen vastuulla.

Lääkeannostelija: Soveltuu asiakkaalle, joilla havaitaan ongelmia lääkehoidon itsenäisessä toteuttamisessa, esimerkiksi lääkkeet jäivät ottamatta tai lääkkeet otetaan väärään aikaan.

Kotihoidon kuvapuhelinpalvelu: Kuvapuhelinpalvelua toteutetaan joko videoyhteydellisellä tablet-laitteella tai lääkeannostelijalla. Palvelua voidaan myös toteuttaa tablet-laitteen ja peruslääkeannostelijan yhdistelmällä.

Kotihoidon kuvapuhelinpalvelu tilapäisessä avun tarpeessa: Kuvapuhelinta voidaan myöntää videoyhteydellisellä tablet-laitteella maksuttomana enintään 14 vuorokauden ajan tilanteissa, joissa ammattihenkilö arvioi kuvapuhelimen välttämättömäksi kotiutusta ja kotona asumista tukemaan.

7.6 ENNALTAEHKÄISEVÄ TUKE GERONTOLOGISEN SOSIAALITYÖN ASIAKKAILLE

Gerontologisen sosiaalityön asiakkaat ovat erityisen tuen tarpeessa olevia iäkkäitä henkilöitä, joilla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalvuuja silloin kun tuen tarve ei liity korkeaan ikään. Gerontologisen sosiaalityön asiakkuuden tarve selvitetään sosiaalityön palvelutarpeen arvioinnissa. Gerontologisen sosiaalityön asiakkaalle voidaan myöntää aiemmin lueteltujen tukipalvelujen lisäksi ennaltaehkäisevää tukea.

Ennaltaehkäisevä tuki on tarkoitettu sosiaalityön yksilöllisiin tilanteisiin tukemaan iäkkään henkilön hyvinvointia, vähentämään yksinäisyyttä ja auttamaan arjesta selviytymisessä. Päätös palvelusta on aina yksilöllinen ja määräaikainen. Ennaltaehkäisevää tukea myönnetään gerontologisen sosiaalityön asiakkaalle palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Ennaltaehkäisevää tukea voidaan myöntää esimerkiksi seuraavanlaisissa tilanteissa:

- Uuteen asuntoon muuttoon liittyen: läheinen mahdollistaa turvallisen arjen ja asioiden järjestelyt uudessa tilanteessa.
- Puolison kuolemaan liittyvä elämäntilanne: iäkäs henkilö saa läheiseltä tukea uudenlaisen arjen ja taitojen haltuunotossa ja toimintakyvyn edistämisessä.
- Toimintakykyisenä pysyminen ennakoivasti: Läheisen avun myötä saadaan arki turvalliseksi ja asiat hoitumaan (terveyspalveluissa käyminen, asumisolujen parantaminen, asiointiin liittyvien asioiden hoitumisen avustaminen).

Tukea ei myönnetä pelkästään siivoukseen ja/tai kotitöiden tekemiseen.

Ennaltaehkäisevää tukea voidaan myöntää asiakkaan läheiselle. Ennaltaehkäisevän tuen saaja on tehnyt toimeksiantosopimuksen hyvinvointialueen kanssa. Tuen saajan tulee olla täysi-ikäinen henkilö, jonka on kyettävä huolehtimaan toimeksiantosopimuksessa sovitusta asioista. Ennaltaehkäisevän tuen päätöstä tehtäessä arvioidaan myös läheisen toimintakyky, terveydentila ja mahdollisuudet huolehtia asiakkaan tarpeen mukaisista asioista. Tarvittaessa läheisen on esitettävä lääkärintlausunto terveydentilastaan.

Ennaltaehkäisevän tuen myöntämisen lähtökohtana on sekä läheisen että asiakkaan sitoutuminen toimeksiantosopimukseen kirjattuihin asioihin. Palvelun myöntämisen tulee olla asiakkaan edun mukaista. Ennaltaehkäisevä tuki otetaan pääsääntöisesti vireille suullisesti ja se myönnetään asiakkaan palvelutarpeen mukaan. Tukea ei myönnetä takautuvasti eikä toistaiseksi voimassa olevaksi.

Päätöksen ollessa myönteinen, tehdään ennaltaehkäisevän tuen ja Siun soten välille kirjallinen toimeksiantosopimus. Ennaltaehkäisevän tuen saaja ei ole työsuhteessa Siun soteen eikä asiakkaaseen. Näin ollen ennaltaehkäisevän tuen saajalla ei ole työaika, päivärahaoikeutta eikä muita vastaavia etuuksia. Ennaltaehkäisevän tuen saajat kuuluvat kunnallisen eläketurvan piiriin. Läheinen on vakuutettu hoitotyössä tapahtuvan tapaturman varalta tapaturma- ja ammattitaitulain 459/2015 3 § 1 momentin perusteella. Tapaturman jälkeen on tarvittaessa käytävä lääkärin vastaanotolla viivytyksessä ja tapaturmasta ilmoitettava mahdollisimman pian omatyöntekijälle / Seniorineuvonta Ankkuriin.

Tehdessään toimeksiantosopimuksen, ennaltaehkäisevän tukipalkkion saaja sitoutuu ilmoittamaan tuen keskeytyksistä sekä olosuhteiden muutoksista viipymättä asiakkaan omatyöntekijälle, jonka nimi on toimeksiantosopimuksessa.

Ennaltaehkäisevää tukea myönnetään pääsääntöisesti muutamaksi kuukaudeksi kerrallaan, kuitenkin enintään vuodeksi. Ennaltaehkäisevää tukea myönnettäessä huomioidaan talousarvioon varattu määräraha. Palkkio on läheiselle veronalaista tuloa ja se maksetaan jälkikäteen pankkitilille kuukauden 15. päivä. Ennaltaehkäisevän tuen saajan tulee itse tarkistaa tuen mahdolliset vaikutukset muihin saamiinsa etuuksiin. Palkkio voidaan ennaltaehkäisevän tuen saajan esittämän erityisen syyn perusteella sopia säädettyjä vähimmäismääriä pienemmiksi. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi palkkion vaikutus johonkin sosiaalietuuteen.

Ennaltaehkäisevän tuen saajalla on velvollisuus ilmoittaa asiakasta koskevista muutoksista viipymättä asiakkaan omatyöntekijälle. Tuen maksaminen päättyy välittömästi, kun

- Asiakas siirtyy ympärivuorokautisen hoidon tai asumispalvelun piiriin.
- Jos asiakkaan kotikunta muuttuu Siun soten ulkopuolelle, ennaltaehkäisevän tuen maksaminen päättyy muuttopäivään.
- Asiakkaan kuollessa.
- Jos tukisuhde keskeytyy läheisestä johtuvasta syystä, palkkion maksu keskeytetään, kunnes ennaltaehkäisevän tuen saaja jatkaa asioiden hoitamista.
- Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa asiakkaan tai läheisen terveyden ja turvallisuuden tai muun vastaavan syyn takia.
- Aiheettomasti maksettu ennaltaehkäisevä tuki peritään takaisin.

Siun sote voi irtisanoa ennaltaehkäisevän tuen päättymään irtisanomiskuukauden loppuun. Ennaltaehkäisevän tuen saaja voi irtisanoa toimeksiantosopimuksen päättymään irtisanomiskuukauden loppuun. Määräajaksi tehty sopimus lakkaa ilman irtisanomista määräajan päätyttyä. Mikäli ennaltaehkäisevän tuen sopimusta laadittaessa tai sopimuksen voimassa ollessa on annettu virheellisiä tietoja, voidaan ennaltaehkäisevä tuki lakkauttaa ja maksetut palkkiot periä takaisin.

8 Ikääntyneiden perhehoito kotona asumista tukevana palveluna

Perhehoito on kotoisan ja turvallisen arjen mahdollistava hoivan ja huolenpidon muoto, jonka avulla voidaan täydentää kotona asuvan iäkkään palvelukokonaisuutta. Perhehoidon käyttö edellyttää, että asiakkaan palvelutarve on selvitetty ja on voitu todeta, että perhehoito on soveltuva palvelumuoto asiakkaalle. Mikäli perhehoidon palveluja on tarve käyttää säännöllisesti/toistuvasti, asiakkaille tehdään tarkemman palvelutarpeen selvittämiseksi RAI arviointi. Perhehoito ainoana palveluna ei sovellu henkilöille, jotka vaativat sairaalatasoista tai

vaativaa ammatillista hoitoa, sillä perhehoitajilta ei vaadita hoitoalan koulutusta. Perhehoidon palvelusta tarkempaa tietoa on saatavissa omais- ja perhehoidon keskus Onnelista sekä perhehoidon toimintaohjeesta.

Kiertävän perhehoidon palvelua voidaan myöntää tukipalveluna yksittäisiin tai säännöllisesti toistuviin kertoihin, kun palvelu tukee asiakkaan toimintakykyä ja kotona asumisen mahdollisuuksia. Kiertävän perhehoidon palvelua voidaan järjestää 2 h – 24 h kerrallaan asiakkaan palvelutarpeeseen ja kiertävien perhehoitajien saatavuuteen perustuen. Kiertävä perhehoitaja työskentelee asiakkaan omassa kodissa täydentäen esimerkiksi säännöllisen kotihoidon palvelua tai mahdollista omaishoidon tuen palvelujen vapaiden toteutumisen.

Lyhytaikaista perhehoitoa järjestään perhehoitajan omassa kodissa ja palvelua voidaan myöntää yksittäisenä tai säännöllisesti toistuvina jaksoina. Lyhytaikainen perhehoito voi olla ennakkoon tiedettyä ja suunniteltua tai äkilliseen tarpeeseen perustuvaa. Palvelua voidaan käyttää tukemaan itsenäistä asumista tai sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito palvelee myös tilanteissa, joissa halutaan kokeilla, soveltuuko perhehoito asiakkaalle pitkäaikaiseksi asumispalvelumuodoksi muun ympärivuorokautisen palvelun sijaan.

Osavuorokautista perhehoitoa järjestetään perhehoitajan omassa kodissa. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa alle 12 tuntia kestävää päivä- tai yöaikaista hoitoa. Osavuorokautisen perhehoidon avulla voidaan mahdollistaa esimerkiksi läheisen työssä käyntiä, joka on sitoutunut huolehtimaan iäkkästä henkilöstä ja iäkäs tarvitsee tukea läheisen poissaolon ajan. Osavuorokautinen perhehoito on virikkeellistä ja asiakkaan voimavarat huomioonottavaa huolenpitoa.

9 Rintamaveteraanit ja sotainvalidit

Rintamaveteraanien palvelujen järjestämistä määrittää laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988 ja sotainvalidien palvelujen järjestämistä määrittää sotilasvammalaki 404/1948. Rintamaveteraanien ja sotainvalidien tukipalvelut myönnetään Valtiokonttorin vuosittaisten ohjeiden mukaisesti. Tukipalvelut ovat myöntämisperusteet täyttävillä veteraaneille maksuttomia. Palveluja myönnettäessä ei selvitetä veteraanin tuloja. Palvelun saajan tulee olla kotona palveluja tuottaessa.

Rintamaveteraanien palveluihin ovat oikeutettuja Suomessa asuvat ja vuosina 1939–1945 sotiin osallistuneet rintamasotilastunnuksen, rintamapalvelustunnuksen tai rintamatunnuksen omaavat rintamaveteraanit. Sotainvalidien palveluihin ovat oikeutettuja vähintään 10 % haitta-asteen omaavat sotainvalidit sekä asevelvollisena tai rauhanturvaajana ennen vuotta 1991 vahingoittuneet tai sairastuneet yli 20 % sotainvalidit. Veteraanit, joilla ei ole edellä mainittuja tunnuksia, eivät ole oikeutettuja Valtiokonttorin korvaamiin maksuttomiin palveluihin.

Veteraaneille voidaan myöntää kotiin annettavien tukipalvelujen lisäksi kotona tehtävää jalkahoitoa tai asumispalveluissa/osastojaksolla annettavaa jalkahoitoa, ulkoilua sekä sosiaalista kanssakäymistä asiakkaalle laaditun suunnitelman ja viranhaltijan laatiman päätöksen mukaisesti.

Siun sote kohdentaa erillistä määrärahaa rintamaveteraanien ja sotainvalidien puolisoille ja leskille. Määräraha koskee Suomen sotien 1939–1945 rintamaveteraanien ja sotainvalidien puolisoita ja leskiä, jotka eivät kuulu Valtiokonttorin korvauksen piiriin. Määräraha on veteraanin puolisolle ja leskelle henkilökohtainen ja sitä on haettava vuosittain erikseen, koska Siun sotella ei ole tiedossa palveluun oikeutettuja henkilöitä.

Määrärahaan oikeutetun veteraanin lesken tulee olla ollut vähintään kolme vuotta avioliitossa veteraanin kanssa ennen veteraanin kuolemaa, ja leski ei ole avioitunut uudelleen. Lisäksi sotainvalidin lesken puolisollla on ollut Valtiokonttorin päätöksellä todettu sotainvalidin vahinkonumeroperusteinen ruumiinvamma tai sairaus sekä rintamaveteraanin lesken puolisollla on ollut rintamasotilastunnus, rintamatunnus tai rintamapalvelutunnus.

Määräraha, jonka suuruus vuonna 2025 on 126 e/asiakas myönnetään ensisijaisesti palvelusetelillä ja toissijaisesti toimeksiantosopimuksella tai muilla järjestämisen tavoilla, jos palveluseteli ei ole soveltuva. Määrärahan käyttöaika on 12 kk palvelun myöntämisestä. Määrärahalla ei voi kattaa palveluntuottajan veloittamia matkakorvauksia. Kotona asuva puoliso tai leski voi käyttää myönnettyä määrärahaa seuraaviin palveluihin: siivous-, vaatehuolto-, asiointi-, ulkoiluapu ja sosiaalinen kanssakäyminen. Asumispalvelussa asuva veteraanin puoliso tai leski voi käyttää määrärahan ulkoiluun ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Määräraha ei sulje pois asiakkaan palvelutarvetta vastaavia sosiaalipalveluja. Sosiaalipalvelut järjestetään asiakkaan palvelutarvetta vastaavasti huomioiden voimassa oleva lainsäädäntö sekä palvelujen myöntämisen perusteet.

10 Asiakirjahallinta

Tietojen käsittelyssä on toteutettava tietosuoja- ja tietoturvasäädöksiä. Yksikössä tehdään asiakkaan tilanteen ja/tai hoivan kannalta riittävät ja asianmukaiset kirjaukset. Toimintayksikössä on arkistointisuunnitelma ja asiakirjahallintoa koskevat kirjalliset ohjeet, joista ilmenevät mm. ohjeet asiakas- ja potilasasiakirjojen laadinnasta, säilyttämisestä ja salassapidosta, kirjaamiseen liittyvät käytännöt ja menettelyohjeet, vastuut, tietojen luovutus, asiakirjojen säilytys ja hävittäminen. Rekisterinpitäjän tietosuojaoselosteet ovat [EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 2016/679](#) mukaiset ja asiakkaiden nähtävillä Siun soten verkkosivuilla [henkilötietojen käsittely - siunsote.fi](#). Asiakirjahallinnon vastuista ja tehtävistä on sovittu ja vastuuhenkilö on nimetty.

Asiakasta koskevia tietoja ei luovuteta sivullisille ilman asiakkaan omakätisesti allekirjoittamaa nimenomaista suostumusta tai lainsäädöstä. Jos asiakas ei kykene ymmärtämään annettavan suostumuksen merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Suostumus tietojen luovuttamiseen pyydetään kirjallisena. Asiakkaalla on oikeus tarkastaa itseään koskevat sosiaalihuollon asiakasrekisteriin tallennetut tiedot, lisätietoja verkkosivuilla [asiakirjojen kopiot - siunsote.fi](https://www.siunsote.fi/asiakirjojen_kopiot).